

FRANCISZEK KAROL BLACHNICKI (1921-1987)

Biografia profilowana pedagogicznie

Dr Marek Mariusz Tytko – UJ KRAKÓW

Ur. 1967, dr nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, 2007, mgr historii sztuki – UJ, 1992, pracownik Biblioteki Jagiellońskiej (1991-1994 i od 2009-), pracownik Archiwum UJ (1994-2009), nauczyciel akademicki (asystent) Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP im. KEN w Krakowie (1997-1998), wykładowca wychowania patriotycznego w Instytucie Historii UJ (konwersatorium z wychowania patriotycznego dla nauczycieli historii, 2010-), jako pracownik UJ oddelegowany na stałe do Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie (2009-). Członek wielu organizacji, autor kilkudziesięciu artykułów naukowych, autor haseł do Powszechnej Encyklopedii Filozofii (wyd. Pol. Tow. Tomasza z Akwinu, t. 9, Lublin 2009) i Encyklopedii Katolickiej (t. 12 i 14, TN KUL, Lublin 2008 i 2010), stażysta naukowy w Bibliotece PAU i PAN w Krakowie (2010), stypendysta Fundacji im. Lanckorońskich, dwukrotnie stypendysta Austriackiego Instytutu Historycznego w Rzymie.

WSTĘP

Artykuł niniejszy dotyczy biografii ks. Franciszka Karola Blachnickiego, z którego życiorysu starano się pokazać elementy wychowawcze, istotne, zdaniem autora, dla procesu kształtowania się koncepcji pedagogicznej założyciela oaz, tj. ważne z punktu widzenia pedagogiki kultury chrześcijańskiej. Tekst uwzględni historię biograficzną, biodoksograficzną metodologię badawczą¹. Artykuł nie stanowi jednak kompletnego zarysu biograficznego, ale jako przyczynek o typie biografii profilowanej pedagogicznie, tj. rekonstruuje nie tylko proces uzyskiwania wykształcenia, lecz i etapy formacji tzn. pokazuje pewne ważne zwrotne elementy wychowawcze w jego życiu² (przełomy), które miały

wpływ istotny na proces formowania się jego koncepcji pedagogicznej.

Franciszek Karol Blachnicki, ksiądz, doktor [habilitowany], teolog (pastoralista, liturgista), społecznik, wychowawca, organizator katolickich ruchów społeczno-religijnych, założyciel Ruchu Światło-Życie, Sługa Boży, urodził się dnia 24 marca 1921 r. w Rybniku na Górnym Śląsku³ w katolickiej, polskiej rodzinie wielodzietnej starszego pielęgniarza Józefa Blachnickiego i Marii z Millerów. Miał pięcioro rodzeństwa: Elżbietę, Adelajdę, Rudolfa, Ernesta, Henryka. Początkowo mieszkał z rodziną w Rybniku, następnie krótko w Orzeszu, a od 1929 r. w Tarnowskich Górach w polskiej części Górnego Śląska. W rodzinie Blachnickich używano polskiej gwary śląskiej w odmianie toszec-

¹ Por. Łuczyńska Barbara, *Badania historyczne w pedagogice*, [w:] *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*, pod redakcją Stanisława Palki, Kraków 1998, s. 121-134; Sławomir Sztobryn, *Historiografia edukacyjna i jej metodologia. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Podstawy metodologii badań w pedagogice*, pod red. Stanisława Palki, Gdańsk 2009 [2010], s. 295-307; Sławomir Sztobryn, *Biodoksografia pedagogiczna*, [w:] *Uczenie się z biografii innych*, pod red. E. Dubas i W. Świtalskiego, Łódź 2011, s. 39-51, por. <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/handle/11089/1031> [wyświetlono 30 XII 2012].

² Więcej informacji źródłowych na temat biografii i dorobku Blachnickiego zawarto w obszernej, wybranej bibliografii zamieszczonej przy końcu niniejszego artykułu.

ko-gliwickiej. Śląska (polska) rodzina była podstawą pierwszej formacji religijno-patriotycznej Blachnickiego. Pierwszy etap jego życia naznaczony jest wychowaniem katolickim w domu rodzinnym.

1. PAŃSTWOWE WYKSZTAŁCENIE W II RP.

W roku szkolnym 1929/1930 chodził do Szkoły Powszechnej przy ul. Sobieskiego w Tarnowskich Górach a następnie uczęszczał w latach 1930/1931-1937/1938 do neoklasycznego Gimnazjum w Tarnowskich Górach. Zdał maturę w Tarnowskich Górach dnia 1 czerwca 1938 r.⁴, otrzymawszy dość solidne, klasyczne wykształcenie (humanistyczne podstawy kulturowe, ze znajomością łaciny, literatury pięknej i historii cywilizacji chrześcijańskiej włącznie). Drugi etap życia (lata trzydzieste) obejmuje prócz religijnego wychowania rodzinnego, również polskie wychowanie patriotyczne (katolickie, narodowe, państwowe) w szkołach polskich na Górnym Śląsku.

2. PRZEDWOJENNE HARCERSTWO (WYCHOWANIE HARCERSKIE)

Przynależał do tarnogórskiego hufca Związku Harcerstwa Polskiego, gdzie kapelanem był ks. Emil Skudrzyk. Poza domem rodzicielskim kształtowali go przez skauting harcerze z Tarnowskich Gór: harcmistrz Ryszard Kalyta podharcmistrz Alojzy Pakosz, ks. Emil Skudrzyk i in. Zachowała się fotografia harcerska Blachnickiego z tamtych czasów (lata trzydzieste XX w.).

Wg Stanisława Obcowskiego⁵, to przedwojenna edukacja i harcerstwo (skauting) wszczepiły młodemu Blachnickiemu umiłowanie wolności. Zdaniem Pawła Wieczorka, „W centrum zainteresowania [Blachnickiego] była fascynująca przygoda harcerska ze swoim programem wychowawczym, zawartym w przyrzeczeniu harcerskim, ze swoją metodą wychowania rówieśniczego, systemem małej grupy-zastępu, wychowania metodą gry wzbudzającej inicjatywę i aktywność, ze swoją obrzędowością i bliskim kontaktem z przyrodą oraz ideą rycerskiej służby wobec bliźnich”⁶. Według S. Obcowskiego, młody Blachnicki, „Jako przyboczny I Męskiej Drużyny ZHP (...) był jej niespokojnym duchem. Jednocześnie spełniał się w pracach i instruktażach udzielanych harcerzom z zastępów i drużyn wiejskich w okolicznych miejscowościach”⁷, a „Druhowie jego [Blachnickiego] drużyny przekazywali im [harcerzom wiejskim] nabyte wiadomości sanitarne i medyczne, uzyskane na szkoleniach medycznych, prowadzonych przez mjr[a] Longina Konachewicza, lekarza 11. Pułku Piechoty. Opowiadali także o historii i pięknie miejscowości rozsianych na wschodnich rubieżach — Polesia, Podola, Rusi, Ukrainy, w których przebywali podczas wakacji i wycieczek organizowanych przez p. Pawlika⁸, ks. [Emila] Skudrzyka, drużynowego Markowiaka i innych wychowawców. Prowadzili zajęcia topograficzne na biwakach w terenie z druhami i zuchami – członkami

³ Rybnik, miasto powiatowe do 1922 r. pozostawało w granicach Niemiec, od lipca 1922 r. już w granicach Polski po powrocie części Śląska do Macierzy).

⁴ Według teczki F. K. Blachnickiego w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, sygn. AUJ WT II 252, Blachnicki Franciszek.

⁵ S. Obcowski, *Ksiądz Franciszek Blachnicki. Sługa Boży z Tarnowskich Gór*, cz. I, „Montes Tarnovicensis”, nr 23, 2006, s. 1.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ P. Pawlik – tarnogórski nauczyciel gimnazjalny, wychowawca Blachnickiego. Imienia nie ustalono.

szczepów: »wilczą«, których w powiecie [tarnogórskim] było 30 [trzydzieści] (...)»⁹. Prześciana metoda oazowa sformułowana ok. 1960 r. przez Blachnickiego i realizowana w Ruchu Światło-Życie wzoruje się, moim zdaniem, m. in. na elementach metody harcerskiej (przeżycie, przyroda, wychowanie rówieśnicze, praca w grupach z instruktorem-animatorem, podział na grupy wiekowe, przechodzenie kolejnych stopni (kursów), zdobywanie sprawności (hierarchia: oaza I, II, III stopnia; animatorzy, moderatory, struktura hierarchiczna). Blachnicki przeniósł, znane z własnego doświadczenia w młodości, metody wychowania harcerskiego na grunt wychowania katolickiego: oazy jako „harcerstwo bez mundurów” (określenie funkcjonujące w środowisku pierwszych animatorów oaz, wykształconych ok. 1976 r. osobiście przez Blachnickiego)¹⁰. Ten etap wychowania harcerskiego w II RP wywarł, moim zdaniem, znaczny wpływ na późniejsze jego poglądy wychowawcze.

3. WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Od sierpnia 1938 r. do sierpnia 1939 r. odbywał służbę wojskową, ukończył roczny kurs podchorążych rezerwy w 23. Dywizji

Piechoty w Katowicach (Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy miał mu umożliwić następnie zamierzoną pracę w dyplomacji). Praktykę wojskową odbywał w Mikołowie na Górnym Śląsku w Batalionie Fortecznym Korpusu Ochrony Pogranicza „Mikołów”, który wchodził był w skład Obszaru Warownego „Śląsk”. Kurs wojskowy w 1938/1939 r. ukończył w stopniu podchorążego i jako podchorąży 11. Pułku Piechoty pułkownika Gorgonia w Tarnowskich Górach otrzymał kartę mobilizacyjną, po czym wyruszył na kampanię wrześniową w wojnie obronnej 1939 r., po agresji Niemiec hitlerowskich na Polskę. Etap formacji wojskowej był kontynuacją wychowania harcerskiego, dopełniał nie tylko jego wykształcenie, ale i jego propolskie wychowanie patriotyczne, propaństwowe i pronarodowe. Wszystkie te elementy formacyjne (komponenty: patriotyczne, pronarodowe, propaństwowe, proreligijne, prorodzinne, skautingowe, tj. harcerskie) dadzą się zauważyć następnie w jego działalności powojennej wychowawczej w ramach Kościoła i jego poglądach na człowieka, wychowanie, kulturę, wartości. Poglądy te omówione zostały osobno w innych opublikowanych artykułach autora niniejszego tekstu¹¹.

⁹ S. Obcowski, *Ksiądz...*, op. cit., ibidem.

¹⁰ Wg osobistego świadectwa złożonego autorowi niniejszego artykułu (w Krakowie w r. 2007) przez o. mgra Eugeniusza Grzywacza, SP (ówczesnego dyrektora Liceum Ogólnokształcącego Zakonu Pijarów im. ks. Stanisława Konarskiego w Krakowie), bezpośredniego wychowanka ks. dra F. Blachnickiego. Eugeniusz Grzywacz jako nastolatek był uczestnikiem (jednym z sześciu pierwszych uczestników) pierwszego kursu dla animatorów oazy prowadzonego przez ks. Blachnickiego latem 1976 r. w Krościenku nad Dunajcem. Ww. informacje z relacji ks. E. Grzywacza.

¹¹ Tytko Marek Mariusz, *Animacja kultury metodą skautingu w Ruchu Światło-Życie ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie metodą harcerską*, red. Anna Petkowicz, wyd. KUL, Lublin 2009, s. 285-303; idem, *Elementy teorii wartości w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wartości drogą ku wzrastaniu. Praca zbiorowa*, pod red. ks. Prof. dr hab. Jana Zimnego, Dra Romana Króla, wyd. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Katedra Pedagogiki Katolickiej, Akademia Pedagogicznych Nauk Ukrainy, Katolicki Uniwersytet w Rużomberku, Stalowa Wola – Kijów – Rużomberk 2012, s. 226-268; idem, *Elementy wychowania chrześcijańskiego w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, „Pedagogika Katolicka”, r. 5: 2011, nr 1 (8), styczeń-czerwiec 2011, s.

4. KONSPIRACJA I UWIĘZIENIE

Podczas okupacji zaangażował się w polskie, niepodległościowe struktury konspiracyjne, tj. od przełomu lat 1939 i 1940 był komendantem oddziału w Tarnowskich Górach. Po donosie został aresztowany w marcu 1940 r. przez Gestapo w Zawichoście, po kilku tygodniach aresztu i przesłuchań uwięziono go w niemieckim obozie koncentracyjnym KL Auschwitz (miał numer 1201), gdzie przebywał przez czternaście miesięcy, w tym dwukrotnie — łącznie dziewięć miesięcy — w karnej kompanii (w bloku trzynastym) oraz przez niemal miesiąc w bunkrze (tym samym, w którym zginął później św. Maksymilian Maria Kolbe). We wrześniu 1941 r. został wywieziony do Hindenburga (Zabrza) do więzienia śledczego, potem zaś do Katowic (Katowitz). W marcu 1942 r. Oberlandesgericht (niemiecki sąd) skazał go na karę śmierci przez ścięcie, przetrzymywano go następnie około pięciu miesięcy w celi śmierci w Katowicach, tam 17 czerwca 1942 r. dokonało się jego głębokie nawrócenie (*metanoia*) na osobową wiarę w Jezusa Chrystusa i podjął decyzję o oddaniu się na służbę Bogu (moment przełomowy w jego biografii). W celi śmierci jako skazaniec przebywał aż do niespodziewanego ułaskawienia dnia 6 sierpnia 1942 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości III Rzeszy. Karę śmierci zamieniono mu na karę dziesięciu lat więzienia (do odbycia po zakończeniu wojny). Przebywał w kilku

obozach i więzieniach III Rzeszy. Skierowany do jednego z podobozów niemieckiego obozu koncentracyjnego KL Flössenburg w Bawarii; ostatecznie przebywał w obozie w Lengenfeld do kwietnia 1945 r., zwolonym przez armię amerykańską. Pięć lat (1940-1945) w niemieckich więzieniach i obozach koncentracyjnych odcisnęło piętno w doświadczeniu (cierpienie fizyczne i umocnienie duchowe, głęboko religijne, decyzja o kapłaństwie). Etap trzeci – wojenny ma zasadnicze znaczenie w jego biografii w sensie formacyjnym (ekstremalne doświadczenie życiowe uodporniło go na przeciwności 'losu', uczyniło go silnym wewnętrznie, w pełni oddanym Bogu, zdolnym do przetrwania w skrajnych warunkach, realna 'szkoła przetrwania', wojenna 'szkoła życia', realizm życiowy, który był ważną komponentą jego poglądów pedagogicznych).

5. WYKSZTAŁCENIE WYŻSZE

Po przerwie wojennej podjął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego (w latach 1945/46-1949/50), wstąpiwszy jednocześnie do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie przy al. Mickiewicza 3. Tu dokonała się zasadnicza formacja duchowa. Dnia 25 czerwca 1950 r. otrzymał święcenia kapłańskie w Krakowie. W 1950 r. otrzymał stopień magistra teologii (ówcześnie był to niższy stopień naukowy). Dyplom magistra teologii (L.

65-77; idem, *Kultura w ujęciu Franciszka Karola Blachnickiego*, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2009, nr 4 (73), s. 127-134; idem, *Pedagogika kultury chrześcijańskiej. Wychowanie do wiary, nadziei i miłości w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej. W 25. rocznicę adhortacji apostolskiej Jana Pawła II »Familiaris consortio«*. Przesłanie moralne Kościoła, pod red. naukową ks. Krzysztofa Jeżyny, ks. Tadeusza Zadykowicza, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 193-220, seria: Instytutu Teologii Moralnej, Wydziału Teologii KUL: *Przesłanie moralne Kościoła*, t. 13, idem, *Studia teologiczne Franciszka Karola Blachnickiego w Uniwersytecie Jagiellońskim 1945-1950 oraz początki koncepcji świętości w jego teologii moralnej i pastoralnej*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne. Organ Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Półrocznik”, r.: 2009, t. 91, s. 343-354.

468/50) UJ stwierdzał, że Blachnicki „odbył przepisane studia filozoficzno-teologiczne na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie od roku 1945/46 do roku 1949/50 i zdał następujące egzaminy: z filozofii chrześcijańskiej i historii filozofii z wynikiem celującym, z nauk biblijnych Nowego Zakonu z wynikiem bardzo dobrym, z nauk biblijnych Starego Zakonu z wynikiem celującym, z historii Kościoła katolickiego z wynikiem celującym, z teologii fundamentalnej (apologetyki) z wynikiem celującym, z teologii dogmatycznej z wynikiem celującym, z teologii moralnej ogólnej i szczegółowej z wynikiem celującym, z prawa kanonicznego z wynikiem celującym, z teologii pastoralnej z liturgiką i homiletyką z wynikiem celującym, z pedagogiki, katechetyki i metodyki z wynikiem celującym, oraz przedstawił z wynikiem bardzo dobrym pracę magisterską na temat: »Istota świętości. Studium religijno-filozoficzne«. Wobec tego Rada Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego na wniosek Komisji Egzaminacyjnej nadaje księdzu Franciszkowi Karolowi (2 im.) BLACHNICKIEMU stopień MAGISTRA TEOLOGII. Jako dowód zakończenia studiów uniwersyteckich // w Krakowie, dnia 20 października 1950 r.”¹². Pełny tytuł jego pracy magisterskiej (1950) brzmiał: *Istota świętości. Studium religijno-filozoficzne na tle powieści Władysława Grabskiego pt. „W cieniu kolegiaty”*. Etap czwarty, formacji seminaryjnej i równoległe edukacji teologicznej, uniwersyteckiej z okresu krakowskiego (1945-1950) uzupełniał poprzednie etapy, w tym czasie Blachnicki zrealizował swoje postanowienie z celi śmierci o całkowitym oddaniu się Chrystusowi na służbę kapłańską. Był to etap realizacji uprzedniego zamierzenia, pójścia za głosem powołania, którego nie można było z przyczyn oczywi-

stych zrealizować w okresie II wojny. Okres seminaryjno-uniwersytecki uformował w nim dojrzałego, wykształconego kapłana-teologa i filozofa zarazem. Etap następny, piąty (1950-1960) zaznacza się jako kontynuacja i realizacja powołania, Blachnicki występuje jednak w nowej funkcji – jako wychowawca (kapłan, formator) w relacji do innych, przestaje być wychowankiem.

6. PRACA DUSZPASTERSKA (WYBRANE PRZYKŁADY).

Od 1950 pracował jako wikary w różnych parafiach Górnego Śląska w Diecezji Katowickiej m. in. w Rydułtowach. Był apostołem Żywego Różańca, Legionu Maryi, Miłosierdzia Bożego. 1953-1956 brał udział w pracach tajnej kurii katowickiej (tajny ośrodek koordynacyjny dla duchowieństwa po uwięzieniu i wygnaniu biskupów katowickich przez władze komunistyczne). Od dnia 15 lutego 1956 do dnia 1 września 1957 r. miał urlop naukowy, przebywał wtedy w Niepokalanowie. Na apel kard. S. Wyszyńskiego o trzeźwość (1956), w 1957 r. zorganizował Apostolat Trzeźwości (Krucjatę Wstrzemięźliwości) przy Referacie Duszpasterskim w Kurii Diecezjalnej w Katowicach, największy ruch trzeźwościowy w PRL. Krucjatę proklamował dnia 8 września 1957 r. w Piekarach Śląskich przed obrazem Matki Bożej Piekarskiej oraz przed grobem ks. Alojzego Ficka, następnie tydzień później w Tychach u grobu ks. Jana Kapicy (dwaj patronowie kultu maryjnego oraz idei abstynenckiej). Krucjata szybko osiągnęła liczbę członków ponad sto tysięcy osób. Krucjatę zlikwidowały władze komunistyczne (funkcjonariusze Wydziału Spraw Wewnętrznych) dnia 28 sierpnia 1960 r. W konsekwencji Blachnicki został aresztowany i osadzony w więzieniu w Katowicach od dnia 15 marca do dnia 19 lipca

¹² Archiwum UJ, teczka studencka F. Blachnickiego sygn. AUJ WT II 252, Blachnicki Franciszek.

1961 r. przez władze komunistyczne (był to ten sam budynek więzienia, w którym trzymali go Niemcy w celi śmierci w 1942 r.). Drugie uwięzienie Blachnickiego (1960) jest symptomatyczne (drugi moment zwrotny w jego biografii). Dwa totalitaryzmy socjalistyczne (narodowy socjalizm oraz komunizm) uwięziły Blachnickiego, bo był „niebezpieczny” z racji prezentowanych poglądów i działań antytalitarnych, patriotycznych, pronarodowych, religijnych. W okresie tym (1950-1960) prócz wielu doświadczeń formatorskich wyróżniają się dwa: 1) zorganizowanie proto-oazy w postaci rekolekcji wyjazdowych dla ministrantów, 2) zorganizowanie masowego ruchu proreligijnego, pronarodowego, tzn. faktycznej niezależnej od komunistów organizacji wychowawczej w postaci masowej, tj., ruchu na rzecz trzeźwości chrześcijańskiego narodu polskiego, za co zresztą został skazany i uwięziony. Powtórne uwięzienie umocniło jego ducha formatorskiego. Te dwa elementy połączył w szóstym okresie swego życia, tj. w latach 1961-1981, kiedy to stworzył teoretyczne (naukowe) podstawy ruchu oazowego i praktycznie stworzył tenże masowy, katolicki ruch religijny o zadaniach formacyjnych, wychowawczych. Wcześniej wypróbowana, prototypowa, formacyjna metoda przeżyciowa rekolekcji dla ministrantów (z lat 50.) została udoskonalona i przystosowana do nowych zadań, tj. do struktury masowego ruchu wychowawczo-religijnego (religijno-wychowawczego) młodzieży (a także dzieci i dorosłych), jakim był Ruch Światło-Życie, stworzony od podstaw przez Blachnickiego. Ten nowy etap formatorski (1961-1981)

7. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Po wyjściu z więzienia, w latach 1961-1963 podjął studia w KUL na Wydziale

Teologicznym. Otrzymał stopień licencjacki na podstawie pracy licencjackiej pt. *Metoda przeżyciowo-wychowawcza dziecięcych rekolekcji zamkniętych. Studium pedagogiczno-pastoralne*, obronionej w Lublinie (KUL) w 1963 u personalisty i pedagoga kultury prof. dra Stefana Kunowskiego, a zrecenzowanej przez innego personalistę ks. prof. dra hab. Józefa Pastuszkę. Tytuł licencjata uzyskał dnia 29 maja 1963 r. Następnie (w 1965 r.) na Wydziale Teologicznym KUL obronił dysertację doktorską pt. *Pośrednictwo zbawcze Kościoła w ujęciu Franciszka Ksawerego Arnolda. Problem zasady formalnej teologii pastoralnej*. Promotorem był personalista ks. prof. dr hab. Wincenty Granat (KUL). Pracę recenzowali ks. prof. dr hab. Władysław Poplatek (KUL) i ks. prof. dr hab. Józef Dejczak (Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie). Stopień doktora uzyskał dnia 19 czerwca 1965 r.. W wyniku dalszych studiów teologicznych powstała jego praca ‘habilitacyjna’ pt. *Eklezjologiczna dedukcja teologii pastoralnej* (wydana przez KUL drukiem w Lublinie w 1971 r.). W 1971 r. w KUL na Wydziale Teologicznym otwarto mu przewód habilitacyjny, a recenzentami jego dorobku naukowego zostali: ks. prof. dr hab. Adam Szafranski (KUL), ks. prof. dr hab. Czesław Bartnik (KUL), ks. prof. dr hab. Henryk Bogucki (Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie). Kolokwium habilitacyjne zaliczył pomyślnie dnia 13 kwietnia 1973 r., jego habilitacja została zatwierdzona przez Radę Wydziału Teologicznego KUL dnia 13 kwietnia 1973 r., a następnie przez Senat Akademicki KUL dnia 23 czerwca 1973 r. Władze komunistyczne (przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną) odmówiły jednak zatwierdzenia habilitacji Blachnickiego (sprawa habilitacji udokumentowana jest w Archiwum KUL aż do 1981 r.). Habilitacja Blachnickiego „do tej pory nie została uzna-

na przez władze państwowe”¹³. Blachnicki od 1964 r. do 1975 r. był pracownikiem naukowym KUL na Wydziale Teologicznym¹⁴. Zorganizował grupę studyjną znaną pod nazwą „Lubelskiego Zespołu Liturgistów”, w latach 1965-1972 zajmującą się promowaniem odnowy liturgii po Vaticanum II, w konsekwencji czego zorganizował redakcję i był redaktorem czasopisma „Biuletyn Odnowy Liturgii” (1965-1976), który w latach 1967-1976 był częścią naukowego periodyku teologicznego pt. „Collectanea Theologica”. Odnowicielskie dla Kościoła *Vaticanum Secundum* (1962-1965) przypada na okres po drugim uwięzieniu Blachnickiego (1960-1961), co w konsekwencji stało się impulsem dla tegoż kapłana do założenia Ruchu Światło-Życie jako masowego ruchu odnowy poprzez inne metody formacji (wychowania religijnego) w Kościele Katolickim (oaza powstała nieformalnie w 1964 r. i była praktyczną realizacją założeń teoretycznych jego licencjatu z pedagogiki napisanego i obronionego u prof. S. Kunowskiego w KUL (1963).

8. RUCHY SPOŁECZNO-RELIGIJNE

Poza masową, niezależną Krucjatą Wstrzemięźliwości, tj. Apostolatem Trzeźwości (1957-1960), założył masowy, niezależny ruch oazowy w 1964 r., ruch ten w 1976 r. przyjął nazwę Ruchu „Światło-Życie” i osiągnął już za jego życia liczbę około stu tysięcy uczestników. Założył również Krucjatę Wyzwolenia Człowieka (dnia 8 czerwca 1979 r. w czasie I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski, jako odpowiedź

na jego apel o godność ludzką z dnia 23 października 1978 r.), Niezależną Chrześcijańską Służbę Społeczną (1980/1981), a po wyjeździe za granicę do Rzymu (na kilka dni przed stanem wojennym w grudniu 1981 r.), skąd udał się do RFN do Carlsbergu, gdzie osiadł i stworzył Ośrodek „Marianum” i ośrodek Ruchu „Światło-Życie”, stworzył także na emigracji kolejną „krucjatę”, tj. Chrześcijańską Służbę Wyzwolenia Narodów (1982/1983) oraz czasopismo „Prawda-Krzyż-Wyzwolenie”. Wydał tam m. in. *Deklarację Carlsberską* oraz *Manifest Wyzwolenia Narodów Europy Środkowo-Wschodniej*. Etap siódmy, emigracyjny (od grudnia 1981 do 1987 r.) jest etapem tragicznym w istocie dla niego, z ludzkiego punktu widzenia patrząc, ponieważ: 1) został odcięty od kraju rodzinnego i od wszystkich swoich dzieł wychowawczych (‘Oazy’, ‘Krucjaty’ itd.) poprzez stan wojenny wprowadzony przez komunistyczną, nielegalną, zbrodniczą juntę dnia 13 XII 2012 r., 2) jako zdeklarowany antykomunista został najprawdopodobniej podstępnie pozbawiony życia (1987 r.) przez komunistyczne służby specjalne¹⁵. Zmarł, mając zaledwie 66 lat. To przedwcześnie przerwało jego dobrze zapowiadającą się jego dalszą działalność, w tym potencjalnie otwartą na dalszy rozwój teoretyczną i praktyczną aktywność w zakresie wychowania, formacji patriotyczno-religijnej. Zmarł nagle w niewyjaśnionych okolicznościach¹⁶ dnia 28 lutego 1987 w Carlsbergu w RFN Pochowany został pierwotnie w Carlsbergu, następnie przewieziono go do Polski i powtórnie po-

¹³ Marek Marczewski, *Blachnicki Franciszek Karol*, [w:] *Encyklopedia Białych Płam*, POLWEN, Radom 2000, s. 102.

¹⁴ Archiwum KUL,teczka pracownicza ks. Franciszka Blachnickiego.

¹⁵ Publicznie wyrażane w prasie podejrzenie udziału w śmierci Blachnickiego tzw. osób trzecich, domniemyanych sprawców z kręgu służb specjalnych PRL, nie zakończyło się jednak nigdy skutecznym procesem i skazaniem kogokolwiek w tej sprawie w III RP.

¹⁶ Jednak poszlaki, hipotezy nigdy nie zostały przekształcone w tzw. ‘niezbite dowody’.

chowano w Krościenku nad Dunajcem na Kopiej Górcie, w Centrum Oazy, które sam za życia stworzył.

9. WYBRANY DOROBEK.

W dorobku publikacji autorstwa ks. Blachnickiego do 2002 roku zanotowano około 1060 pozycji¹⁷. Pozostawił spuścizny, przechowywane w centrach oazy w Krościenku nad Dunajcem i w Lublinie. Zachowało się ok. 850 taśm z nagraniami jego przemówień. Ich treść jest stopniowo wydawana w formie pisanej. Pisma Blachnickiego są stopniowo wydawane m. in. przez Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego w Krościenku oraz przez ośrodek lubelski. Dnia 17 lutego 1994 r. odznaczony został Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Obchody pośmiertne i formy utrwalania pamięci po Blachnickim są to konferencje naukowe, złoty-pielgrzymki 'oazowiczów' u jego grobu w Krościenku, nadawanie imienia szkołom (np. Wyższa Szkoła Służby Społecznej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Suwałkach) itd. W Kościele Rzymsko-Katolickim dnia 5 grudnia 1995 r. w Katowicach rozpoczęto proces beatyfikacyjny na etapie diecezjalnym w Diecezji Katowickiej, przez co odąd przysługuje mu tytuł Sługi Bożego. Blachnicki pośmiertnie 'działa' formacyjnie w Kościele poprzez dzieła, jakie pozostawił za życia (teksty, nagrania, odnawialne struktury osobowe ruchu i wypracowane metody wychowawcze).

10. METODY OAZOWEJ PRACY WYCHOWAWCZEJ INSPIROWANE SKAUTINGIEM

Podczas pracy duszpasterskiej poznane przed wojną metody wychowawcze (skauting) rozwijał po 1950 r. na gruncie kościelnym (z młodzieżą ministrancką) w nowej,

komunistycznej rzeczywistości, bo prawdziwe harcerstwo (skauting) było zakazane (1949). Metody pracy z ministrantami na letnich wyjazdach narzucały się naturalnie, czerpane z doświadczenia osobistego, z przeszłości własnego życia. Blachnicki zsyntetyzował wszystkie swoje dotychczasowe doświadczenia wychowawcze (rodzinne, harcerskie, gimnazjalne, wojskowe, konspiracyjne, seminaryjne) oraz swoją wiedzę etyczno-pedagogiczną, czerpaną na studiach teologicznych w Uniwersytecie Jagiellońskim i Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. System komunistyczny, zaprogramowany na planową ateizację i materializację m.in. Narodu Polskiego nie był w stanie złamać Blachnickiego w dążeniu do pracy wychowawczej z młodymi, na rzecz odnowy moralnej i pogłębienia religijności w społeczności. Sposoby osiągnięcia wzrostu indywidualnej dojrzałości chrześcijańskiej we wspólnocie przy udziale pedagogicznych (wychowawczych) metod charakterystycznych dla skautingu Blachnicki rozwijał w sposób „ukryty”, nie nazywając tego skautingiem, nie odwoływał się jawnie do harcerstwa w publikacjach. Chodziło mu o wychowanie i ukształtowanie elit chrześcijańskich w ruchu oazowym w Kościele Katolickim. Metodyka charakterystyczna dla skautingu ujawniła się w strukturze i w funkcji młodzieżowego ruchu oazowego w związku z *aggiornamento* Vaticanum II (wzór nowego człowieka: chrześcijanina nowoczesnego, uczestniczącego w życiu i uduchowionego, o osobowości kontemplatywno-czynnej, człowieka dającego świadectwo). Praktyka rekolekcyjna, trzeźwościowa, wstrzemięźliwościowa, w postaci stworzonych przez Blachnickiego w latach 50. nowego ruchu społecznego, doprowadziły do wykryształizowania

¹⁷ Por. *Bibliografia prac ks. Franciszka Blachnickiego*, oprac. Grażyna Wilczyńska, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2002, s. 94.

się szczegółowej, pedagogicznej koncepcji, której wyraz można znaleźć w jego pracy licencjackiej na KUL (1963), obronionej już po wyjściu z więzienia katowickiego, które opuścił w 1961 r. W pracy licencjackiej zawarł istotę swojej metody poznawczo-przeżyciowej, wywodzącej się korzeniami także ze skautingu, choć tego wprost nie napisał. W praktyce ruchu oazowego do lat siedemdziesiątych to F. K. Blachnicki osobiście kształtował pierwszą kadrę, np. w ramach kursów zwanych w skrócie: „KODA” (kurs oazowy dla animatorów). Osobiście szkolił animatorów w Krościenku nad Dunajcem¹⁸. Wg świadectwa o. Eugeniusza Grzywacza SP, ks. Blachnicki stwarzał oazowiczom warunki polowe, typowe dla skautingu (np. mycie się w zimnym potoku, prymitywizm wyposażenia mieszkalnego, dyscyplina, proste posiłki, warunki półkonspiracyjne, bo oazy odbywały się nielegalnie, bez zgody władz komunistycznych). Animacja kultury chrześcijańskiej wymagała świeckich animatorów, zahartowanych do trudnych warunków. Ks. Blachnicki stawiał na wychowanie rówieśnicze (osiemnastoletni-dwudziestoletni animatorzy byli niewiele starsi od swoich wychowanków), co nawiązywało do skautingu (szkolenie świeckich instruktorów — animatorów, czyli zhierarchizowanej kadry, wychowanie rówieśnicze w małych grupach).

Autentyczne harcerstwo (skauting) i oaza nie podążyły materialistycznymi drogami depersonalizacji, instrumentalizacji, manipulacji w wychowaniu młodych pokoleń. Nazywano oazę (oazowiczów) „harcerstwem bez mundurów”, co było znamienne. Oficjalnie skauting chrześcijański w okresie komunizmu był zabroniony, stąd zrodził się pomysł na przeniesienie metod skautingowych do Kościoła Katolickiego

w zakresie pracy wychowawczej z młodzieżą. Pod pretekstem rekolekcji rozwijał się skauting katolicki, a zamiast instruktorów (harc mistrzów, podharc mistrzów, drużynowych, przybocznych w mundurach) pojawili się animatorzy oazowi, moderatorzy, których zadaniem było animować (ożywiać) i moderować kulturę chrześcijańską wśród młodych, prowadzić formację wychowawczą (praca w małej grupie, letnie biwaki, ogniska-wieczornice, wycieczki, rekolekcyjne obozy letnie, przeżycie przygody w nowym terenie, podchody, rozwój inicjatywy wychowanków, wychowanie rówieśnicze, gry, zdobywanie sprawności harcerskich (stopni), wychowanie przez piosenkę, inspirowaną po części melodiami piosenek harcerskich, pomoc letnia rolnikom w polu — praca dla innych ludzi, wspólne czytanie tekstów, dyskusje, gry i zabawy z akcentem religijnym). Ogólne założenia skautingu: harcerz służy Bogu (wyznawanemu w swojej religii), Ojczyźnie i drugiemu człowiekowi — pojawiły się także w koncepcji oazowej (w Ruchu Światło-Życie): oazowicz służy Bogu (Chrystusowi i Jego Matce — Maryi), Ojczyźnie (ziemskiej), tj. Polsce, braciom (innym ludziom). Wartości skautingu, np. odwaga, sprawiedliwość, uczciwość, pomoc innym, także były i są obecne w praktyce ruchu oazowego. Koncepcja harcerza jako przyjaciela przyrody pojawia się w ruchu oazowym w postaci miłości natury stworzonej przez Boga. Podstawowe założenie abstynencji (od tytoniu-papierosów, alkoholu i narkotyków) obecne w autentycznym harcerstwie, przejawiało się nie tylko w ruchu abstynenckim, założonym przez ks. F. K. Blachnickiego (wstrzemięźliwościowym), ale i krucjatach wyzwolenia człowieka i krucjatach wyzwolenia narodów, w ruchu oazowym, gdzie palenie tytoniu, picie alko-

¹⁸ Wg naocznego świadka, Eugeniusza Grzywacza, jednego z pierwszej szóstki animatorów wyszkolonych 1976/1977 przez ks. Blachnickiego.

holu, zażywanie narkotyków było od początku wykluczone. Funkcje w harcerstwie i ruchu oazowym są podobne, systemowe. Oaza, podobnie jak harcerstwo, jest rodzajem wychowania równoległego (w stosunku do wychowania rodzinnego w domu i wychowania w szkole. W oazie zachowano ww. elementy funkcji wychowawczych (zajęcia cotygodniowe w czasie wolnym od zajęć szkolnych, wycieczki w postaci pielgrzymek religijnych, obozy w postaci rekolekcji letnich, odbywanych początkowo, programowo w spartańskich warunkach, przeżycie przygody duchowej w odkrywaniu Boga i Jego Stworzenia, rozwój inicjatywy wewnętrznej i zewnętrznej, nakierowanej na pomoc innym ludziom, zdobywanie sprawności, tj. kolejnych „stopni”: stopień I oazy, stopień II oazy, stopień III oazy, dla animatorów — służących rozwojowi kultury chrześcijańskiej, podział oazowiczów na poszczególne diakonie: muzyczną, liturgiczną, porządkową, lektorską, charytatywną itd.). Widać podobieństwa w ustroju i organizacji struktur harcerstwa i ruchu oazowego. Tak, jak w harcerstwie istnieją jednostki strukturalne (komórki organizacyjne), kolejno (hierarchicznie): zastęp, drużyna, hufiec, chorągiew aż do kwatery głównej (centrali ogólnokrajowej), tak jest i w ustroju i organizacji struktur oazowych (wymyślonych przez ks. Blachnickiego na wzór struktur harcerskich). W Ruchu Światło-Życie istnieją grupy (zwykle kilkuosobowe, kierowane przez „animatora”) na wzór „zastępu”, następnie w jednej parafii (do 1983 r. przy jednym klasztorze)¹⁹ istnieje oaza parafialna (odpowiednik „drużyny”), kierowana przez „moderatora” (księdza) składająca się z kilku grup oazowych (odpowiedników „zastępu”). Oazy z jednego miasta tworzą luźno z sobą związane struktury równoległe, od-

powiedniki „hufca”, spotykające się wspólnie na dniach skupienia w lokalnym sanktuarium. Podobnie wszystkie oazy z diecezji (i archidiecezji) podlegają jednemu biskupowi (tak jest od wiosny 1983 r., przedtem było to w gestii poszczególnych prowincji zakonów w Polsce), tworząc strukturę (archi)diecezjalną na kształt „chorągwi” harcerskiej. W skali ogólnokrajowej istnieje centrala Ruchu Światło-Życie, odpowiednik harcerskiej „kwatery głównej”. Centrala ta w Polsce mieści się od początku, zgodnie z wolą ks. Blachnickiego na Kopieję Górcę w Krościenku nad Dunajcem w Pieninach (czynnik przyrody, góry, istotny nawet w strukturze organizacji). Hierarchiczność struktur oazowych była zaplanowana przez ks. Blachnickiego. Obydwie hierarchizacje (harcerska i oazowa) strukturalne mają w sobie czynnik hierarchiczności na wzór struktur wojskowych (Baden-Powella). Tak jak harcerstwo jest podzielone (wiekowo, według wieku) na: 1) zuchów (uczniów II-IV klasy szkoły podstawowej), 2) harcerzy (uczniów V, VI klasy szkoły podstawowej, uczniów klas gimnazjalnych) oraz drużyny starszoharcerskie (uczniowie szkoły średniej i wyżej), tak i ruch oazowy jest podzielony według wieku na: 1) Oazę Dzieci Bożych (uczniów szkoły podstawowej), 2) Oazę Nowego Życia (uczniów gimnazjów i szkół średnich), 3) Oazę Nowej Drogi (młodzież starszą, np. studentów), 4) Oazę Rodzin (obejmującą Ruch Żywego Kościoła: całe rodziny). Owo zróżnicowanie form jest podyktowane specyfiką wychowawczą poszczególnych grup wiekowych (nazwy danych typów oaz pochodzą od ks. F. K. Blachnickiego).

STRESZCZENIE

1. Celem artykułu jest pokazanie niektórych wychowawczych elementów biografii

¹⁹ W roku 1983 zreformowano w Polsce system oazowy, uprzednio podporządkowany zakonowi, a od 1983 r. – diecezjom i parafiom katolickim.

ks. Franciszka Karola Blachnickiego (ur. 1921 w Rybniku, Polska, zm. 1987 w Carlsbergu, Niemcy), polskiego teologa i wychowawcy, twórcy nowego, masowego ruchu w Kościele Rzymskokatolickim o nazwie Ruch Światło-Życie, doktora habilitowanego, ucznia prof. Stefana Kunowskiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. 2. Autor w swoim artykule użył historiograficznej metodologii analizy dokumentu źródłowego. 3. Główne wyniki analizy. W biografii Blachnickiego znajdują się elementy wychowawcze, ważne dla kształtowania się jego koncepcji chrześcijańskiego wychowania religijnego (formacji). Autor niniejszego artykułu (studium) wyjaśnia niektóre uniwersalne elementy przełomów (zmian), punktów zwrotnych w biografii (życiu) Blachnickiego w aspekcie wychowawczym. [...] 4. Ograniczenia wyników analizy. Otrzymane wyniki są przyczynkiem do badań nad biograficzną genezą koncepcji wychowania chrześcijańskiego według ks. F. K. Blachnickiego. 5. Implikacje praktyczne. Wyniki analiz można zastosować w praktyce wychowawczej w Kościele w wychowaniu dzieci i młodzieży (przykład życia osoby godny naśladowania). Implikacje społeczne. Wyniki analiz można zastosować do życia społecznego wspólnot chrześcijańskich. 7. Oryginalność artykułu (nowa wartość). Artykuł ukazuje elementy biografii ks. F. K. Blachnickiego ze sfery wychowania, w sposób źródłowy, w nowym świetle biodoksografii (teorii przełomów życiowych), pokazując biograficzną genezę jego koncepcji pedagogicznej.

SUMMARY

Franciszek Karol Blachnicki (1921-1987). Biography profiled pedagogically.

1. The aim of this article is presentation some educational elements of biography of rev. Franciszek Karol Blachnicki (born in

1921 in Rybnik, Poland, died in 1987 in Carlsberg, Germany), a Polish theologian and an educator (a former), a creator of new mass movement in the Roman Catholic Church named the Movement Light-Life, a habilitated doctor of theology, a follower of prof. Stefan Kunowski, pedagogue of culture at the Catholic University in Lublin. 2. An author in his article used a historiographical methodology of sourced document analysis. 3. The main results of the analysis. In Blachnicki's biography there are educational elements, important for formation his concept of Christian religious education (formation). The author of this article (this study) explains some universal elements of Blachnicki's turns (changes), turning-points of his biography (life) in educational aspect. 4. Limitations of results of an analysis. Received results are a contribution to research of biographical genesis of the concept of Christian education by rev. F. K. Blachnicki. 5. Practical implications. The results of analysis may be used to educational practice in the Church in children and youth education (example of life of this person, deserving of imitation). 6. Social implications. Results of analysis may be used to social life in Christian communities. 7. Originality of the article (new value). This article presents some elements of rev. F. K. Blachnicki; s biography (life), from educational sphere, in a source-based way, in new light of biodoxography (theory of life turns), showing biographical genesis of his pedagogical concept.

BIBLIOGRAFIA

1. *AUJ, Wydział Teologiczny, teczki studenckie, sygn. WT II 252, Blachnicki Franciszek, [1945]-1950.*

1) Blachnicki F. ks., *Metoda przeżyciowo-wychowawcza dziecięcych rekolekcji zamkniętych. Studium pedagogiczno-pastoralne*, praca

licencjacka, Lublin 1963, s. XIII, 397, sygn. AU KUL: T. lic. 219. [Promotor pracy: prof. dr S. Kunowski, recenzent: ks. prof. dr hab. J. Pastuszka; tytuł licencjata został uzyskany w dniu 29 maja 1963 r.].

2) Blachnicki F. ks. *Pośrednictwo zbawcze Kościoła w ujęciu Franciszka Ksawerego Arnolda. Problem zasady formalnej teologii pastoralnej*, praca doktorska, Lublin 1965, s. 353, sygn. AU KUL: T. d. 146. [Promotor: ks. prof. dr hab. W. Granat, recenzenci: ks. prof. dr hab. W. Poplatek, KUL, ks. prof. dr hab. J. Dajczak, ATK, stopień doktora uzyskany w dniu 19 czerwca 1965 r.].

3) Blachnicki F. ks., *Eklezjologiczna dedukcja teologii pastoralnej*, [praca habilitacyjna], wyd. Mała Poligrafia KUL, Lublin 1971, s. V, 529, sygn. AU KUL: T. h. 20. [Recenzenci: ks. prof. dr hab. A. Szafranski, KUL, ks. prof. dr hab. Cz. Bartnik, ks. prof. dr hab. H. Bogucki, ATK; kolokwium habilitacyjne: 13 kwietnia 1973; zatwierdzenie przez Radę Wydziału Teologicznego KUL: 13 kwietnia 1973 r.; zatwierdzenie przez Senat Akademicki KUL 23 czerwca 1973 r.].

4) AU KUL, Wydział Teologii, akta osobowe studentów, Blachnicki Fr., ks., 1961-1965, sygn. T 17961 [dotyczy licencjatu i doktoratu].

5) AU KUL, Wydział Teologii, Akta przevodu habilitacyjnego, Blachnicki Fr. ks., 1970-1981, sygn. II.2.1.5.

6) AU KUL, Referat Personalny, Akta osobowe pracowników, Blachnicki Fr. ks., 1964-1975 [1995], sygn. A — 849.

2. *Archiwum Ruchu Światło-Życie w Lublinie.*

3. *Archiwum Instytutu im. ks. Fr. Blachnickiego (Centrum Oazy, Centrum Ruchu Światło-Życie), Krościenko nad Dunajcem.*

2. WYBRANA LITERATURA

Blachnicki F., *Odnowa katechezy eucharystycznej w świetle instrukcji z 25.V.1967*, „Ślą-

skie Studia Historyczno-Teologiczne”, r.: 1969, nr 2, s. 205-213.

Blachnicki F., *Idea Kościoła we współczesnej literaturze teologiczno-pastoralnej*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, r. 1971, nr 4, s. 39-141.

Blachnicki F., *Problem metody w teologii pastoralnej*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, r.: 1973, nr 6, s. 145-155.

Blachnicki F., *Trzy przemówienia Franciszka Blachnickiego*, wyd. księgarnia Św. Stanisława [1982]. [druk II obiegu].

Blachnicki F., „*Prawda, etyka i polityka*”. *Refleksje nad tezami Prymasowskiej Rady Społecznej 5 IV 1982 r.*, [Warszawa], [1982], s. 12 [druk II obiegu].

Blachnicki F., *Nowe światło nadziei*, wyd. R. K. S., Region Dolny Śląsk, NSZZ Solidarność, Wrocław 1983, s. 12 [druk II obiegu].

Blachnicki F., *Suwerenność wewnętrzna — program wyzwolenia Polaków*, „Spotkania”, r.: 1982, nr 19/20, [Paris 1984], s. 117-125.

Blachnicki F., *W obliczu zbrodni. Testament Księdza Jerzego Popiełuszki*, [Carlsberg 31 X 1984 r.], [1984], s. 5 [druk II obiegu].

Blachnicki F., *Przemówienie do dyrektorów wydziałów duszpasterskich dnia 1 września 1980 r. w sprawie Krucjaty Wyzwolenia Człowieka*, „Studia Sandomierskie”, t. 6: 1990-1996, s. 161-168.

Blachnicki F., *Świętość w świetle filozofii religii*, wyd. Gaudium, Lublin 1997.

Blachnicki F., *Drogowskazy nowego człowieka: zasady życia wspólnot Ruchu Światło-Życie*, oprac. Barbara Młodzianowska, wyd. Fundacja Światło - Życie, Katowice 1997.

Blachnicki F., *Kim jest człowiek*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 1999, s. 62.

Blachnicki F., *Panie, naucz nas modlić się*, cz. I, wyd. wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 1999, s. 46.

Blachnicki F., *Panie, naucz nas modlić się*, cz. II, wyd. wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 1999, s. 52.

Blachnicki F., *Jeśli się nie odmienicie*, wyd. Instytut im. Ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 60.

Blachnicki F., *Aż dojdziemy do człowieka doskonałego*, Wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 44.

Blachnicki F., *Namiat Spotkania*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 28 [modlitwy].

Blachnicki F., *Oto Matka twoja*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 38.

Blachnicki F., *O Oblubieniec nadchodzi*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 52.

Blachnicki F., *Ewangelia wyzwolenia*, Wydawnictwo Światło - Życie, Krościenko nad Dunajcem 2001, s. 140 [zapiski z lat 1980-1984].

Blachnicki F., *Jedność i Diakonia*, Wydawnictwo Światło - Życie, Krościenko nad Dunajcem 2001, s. 248.

Blachnicki F., *O chrześcijaństwie konsekwentnym i o polskiej teologii wyzwolenia (mówi Franciszek Blachnicki)*, Wydawnictwo Światło - Życie Instytutu im. Ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2001, s. 79.

Blachnicki F., *Rekolekcje więzienne*, Wydawnictwo Światło - Życie, Krościenko nad Dunajcem 2001, s. 135.

Blachnicki F., *Trzy nawrócenia*, Wydawnictwo Światło - Życie, Krościenko nad Dunajcem 2001, s. 88.

Blachnicki F., *Myśli. Wyznania. Testament*, wybór i opracowanie Agnieszka Oleszczuk i Andrzej Wojnowski, wyd. Gaudium, Lublin 2002, s. 320.

Blachnicki F., *Sympatycy czy chrześcijanie?*, Wydawnictwo Światło - Życie, Krościenko nad Dunajcem 2002, s. 130.

Blachnicki F., *Charyzmat i wierność: do Ruchu Światło - Życie z Obczyzny: 1981 - 1984*, wyd. 2, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2003.

Blachnicki F., *Modlitwa tętniąca życiem*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2003, s. 100.

Blachnicki F., *Pułapka na drodze do świętości*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2003, s. 116.

Blachnicki F., *Wyroki Bożej Opatrzności. Liście z czasu wojny*, tłum. Gizela Maria Skop, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2003, s. 284.

Blachnicki F., *Eucharystia pokarm na śmierć i wyzwolenie*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2004, s. 124.

Blachnicki F., *Noc w światło przemieniona*, wybór tekstów i opracowanie Grażyna Wilczyńska, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2004, s. 40.

Blachnicki F., *Postsovieticum, czyli nie wolno ci być niewolnikiem*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2004, s. 252.

Blachnicki F., *Kerygmatyczna odnowa katechezy (zorientowanie w problematyce)*, Wydawnictwo Salzejjańskie, Warszawa 2005.

Blachnicki F., *Wyzwoleni w Chrystusie. Podręcznik rekolekcji parafialnych*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2005, s. 196.

Blachnicki F., *Życie swoje oddałem za Kościół*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2005, s. 240.

Blachnicki F., *Oaza Nowego Życia I stopnia: podręcznik*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2006.

Blachnicki F., *Oaza Nowego Życia II stopnia: podręcznik*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2006.

Blachnicki F., *Uwierzyliśmy miłości i o niej świadczymy. Konferencje ewangelizacyjne*,

red. Irena Chłopkowska, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2006.

Blachnicki F., *A z tej śmierci życie tryska. Wybór tekstów o tajemnicy krzyża*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2007, s. 79.

Blachnicki F., *Chrystus Sługa Światłem Kościoła*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2007, s. 64.

Blachnicki F., *Przekonująca moc miłości*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2007, s. 61.

Blachnicki F., *Rekolekcje ewangelizacyjne: podręcznik*, wyd. 3, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2007.

Blachnicki F., *Została nam powierzona Eu-charystia*, Wydawnictwo Światło - Życie, Kraków 2007, s. 104.

Blachnicki F., *Życie moje oddaję*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2007, s. 52.

3. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

[Biogram:] Blachnicki F., [w:] *Wielka Encyklopedia PWN*, Warszawa 2001, t. 4, s. 143-144.

[Zbiorowe], *Diakonia: XXIX Kongregacja Odpowiedzialnych Ruchu Światło - Życie, Częstochowa - Jasna Góra, 27 litego - 1 marca 2004 r.: referaty, świadectwa, homilie*, wyd. Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło - Życie, Katowice — Krościenko nad Dunajcem 2004, s. 120.

Bagrowicz J., [rec.], „Paedagogia Christiana”, 2001, t. 1, s. 228-230, [recenzja z książki Marka Marczewskiego pt. *Posługa zbawcza Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin 2000].

Biela B., [rec.], „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 36: 2003, z. 2, s. 563-566 [recenzja z książki Marka Marczewskiego *Posługa zbawcza Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin 2000].

Biela B., *Bibliografia publikacji ks. Franciszka Blachnickiego*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 25/26: 1992/1993, s. 223-231.

Biela B., *Kościół — wspólnota: wspólnota jako zasada urzeczywistniania się Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego (1921-1987)*, wyd. Kuria Metropolitalna, Katowice 1993, s. 298, bibliogr.

Biela B., *Ks. Franciszek Blachnicki — uwarunkowania jego poglądów teologiczno-pastoralnych*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 25/26: 1992/1993, s. 205-221.

Biela B., *Miejsce i rola liturgii w urzeczywistnianiu się Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, „Ateneum Kapłańskie”, t. 127: 1996, z. 2, s. 222-238.

Biela B., *Zarys koncepcji teologii pastoralnej ks. Franciszka Blachnickiego*, wyd. Księgarnia Św. Jacka, Katowice 2004, s. 120, bibliogr., seria: Biblioteka Teologiczna Wydziału Teologicznego - Uniwersytet Śląski w Katowicach, nr 3.

Bochenek G., *ks. Franciszek Blachnicki*, [w:] *Opozycja w PRL. Słownik biograficzny 1956 - 1989*, red. Jan Skórzyński, wyd. Ośrodek „Karta”, Warszawa 2000, t. 1, s. 38-40, fot.

Bolczyk H., *Życie i charyzmat ks. Franciszka Blachnickiego*, „Ethos”, 1993, nr 23, s. 146-161.

Bolczyk H., *Życie i charyzmat ks. Franciszka Blachnickiego, założyciela Ruchu „Światło - Życie”*, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r.: 1998, z. 8, s. 7-29.

Godziek M., *Kult maryjny w życiu, twórczości pisarskiej i aktywności pastoralnej Sługi Bożego księdza Franciszka Blachnickiego*, [Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, Wydział Teologiczny], Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2001, s. 235, bibliogr.

Grajewski A., *Oskarżony ks. Franciszek Blachnicki*, „Więź”, r.: 2001, nr 5, s. 112-128.

Karwat K., *Na ołtarze*, „Śląsk” 1999, nr 8, s. 17.

Kopeć J., *Ks. Franciszek Blachnicki jako promotor formacji liturgicznej kapłanów w Polsce*, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r.: 1998, z. 8, s. 75-113.

Kopeć J., Rutkowski Andrzej, *Sługa Boży ksiądz Franciszek Blachnicki (1921 - 1987) charyzmatyk Kościoła posoborowego: sesja naukowa w KUL (7.V.1998)*, „Liturgia Sacra”, r. 1998, nr 1, s. 127-130.

Kopeć J., *Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki (1921 - 1987). Charyzmatyk Kościoła posoborowego*, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r. 1998, z. 8, s. 5-6.

Kowalski M., *Wychowanie elit chrześcijańskich w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, „Paedagogia Christiana”, r. 2002, t. 2, s. 177-188.

Łaszczczyk M., [rec.], „Ateneum Kapłańskie”, t. 136: 2001, z. 3, s. 577-580, [Recenzja z książki Marka Marczewskiego *Postługa Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin 2000].

Łaszczczyk M., *Ruch „Światło - Życie” w służbie odnowy parafii i duszpasterstwa według koncepcji pastoralnej ks. Franciszka Blachnickiego*, „Studia Włocławskie”, t. 5: 2002, s. 198-215.

Marczewski M., [rec.], „Ateneum Kapłańskie”, t. 140: 2003, z. 1, s. 175-180 [rec. z książki Jana Mikulskiego, *Polska teologia wyzwolenia: teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Tarnów 2000].

Marczewski M., [rec.], „Katecheta”, r. 2003, nr 4, s. 77-79 [rec. książki ks. Franciszka Blachnickiego pt. *Sympatycy czy chrześcijanie?: katechumenat na dzisiejszą godzinę*, Krościenko].

Marczewski M., *Blachnicki Franciszek Karol*, [w:] *Encyklopedia „białych plam”*, t. 3, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2000, s. 102-104.

Marczewski M., *Charyzmatyk Kościoła posoborowego* [ks. Franciszek Blachnicki], „Ethos”, r.: 2000, nr 3, s. 331-334.

Marczewski M., *Dziedzictwo Sługi Bożego: w dziesiątą rocznicę śmierci ks. Franciszka Blachnickiego + 27 II 1987*, „Collectanea Theologica”, r. 1997, nr 1, s. 161-171.

Marczewski M., *Ewangelia wyzwolenia / Franciszek Blachnicki*, Krościenko 2001, „Homo Dei”, r.: 2002, nr 4, s. 172-175 [rec. z książki ks. Franciszka Blachnickiego, *Ewangelia wyzwolenia*, Krościenko 2001].

Marczewski M., *Gwałtownik Bożego Królestwa* (ks. Franciszek Blachnicki 24.III.1921 - 27.II.1987), [nekrolog], „Ateneum Kapłańskie”, t. 118: 1992, z. 3, s. 470-477.

Marczewski M., *Ks. Franciszek Blachnicki, Sympatycy czy chrześcijanie? Katechumenat na dzisiejszą godzinę*. Wydawnictwo Światło - Życie Krościenko 2002, „Katecheta”, r. 2003, nr 4, s. 77-79.

Marczewski M., *Ks. Jan Mikulski, Polska teologia wyzwolenia. Teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Tarnów 2000, 424 s., „Ateneum Kapłańskie”, t. 140: 2003, z. 1, s. 175 - 180 [rec. z książki ks. J. Mikulskiego].

Marczewski M., *Młodzież w Kościele w wizji ks. Franciszka Blachnickiego*, „Ateneum Kapłańskie”, t. 128: 1997, z. 2, s. 180 - 188.

Marczewski M., *Nauczyciel przeniknięty duchem i mocą liturgii* (ks. Franciszek Blachnicki 1921 - 1987), „Liturgia Sacra”, r. 2003, nr 2, s. 331-347.

Marczewski M., *Pedagogika katolicka jako pedagogika wiary w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, „Paedagogia Christiana”, r. 1998, t. 2, s. 56-77.

Marczewski M., *Postługa zbawcza Kościoła w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, wyd. Polihymnia, Lublin 2000, s. 421, bibliogr.

Marczewski M., *Posoborowy apostoł formacji laikatu* (Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki 24 III 1921 - 27 II 1987), „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r. 1998, z. 8, s. 53-73

Marczewski M., *Prawda - krzyż - wyzwolenie: polska teologia wyzwolenia epoki totalitaryzmu i jej aktualne przesłanie*, „Ethos”, r. 2000:, nr 3, s. 126-140.

Marczewski M., *Rekolekcje więzienne: notatki z „rekolekcji zamkniętych” w Centralnym Więzieniu w Katowicach w czasie od 15 marca do 19 lipca 1961 r.*, ks. Franciszka Blachnickiego, *Krościenko 2001*, „Homo Dei”, r. 2002, nr 4, s. 172-175.

Marczewski M., *Teolog odnowy Kościoła* (ks. Franciszek Blachnicki 24.III.1921 - 27.II.1987), „Ateneum Kapłańskie”, t. 109: 1987, z. 2, s. 371-377.

Marczewski M., *Teologia Chrystusa-Sługi jako odpowiedź na znaki czasu*, „Kieleckie Studia Teologiczne”, t. 1: 2002, cz. 2, s. 119-134.

Maślanka J., *Ideał nowego człowieka w duchowości chrystologicznej* ks. Franciszka Blachnickiego, „Ateneum Kapłańskie”, t. 140: 2003, z. 1, s. 98-108.

Michalczyk T., *Niepokalana w tajemnicy Kościoła w nauczaniu Śl. Bożego* ks. Franciszka Blachnickiego: *fragm. pracy*, „Salvatoris Mater”, r.: 2004, nr 1, s. 155-173.

Michałowska K., *Oaza Nowej Pragi: (w parafii Matki Bożej z Lourdes)*, wyd. SKW Łomianki, Warszawa 1994, seria: Studium kultury współczesnej, Spotkanie 2.

Mikulski J., *Polska teologia wyzwolenia: teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu* ks. Franciszka Blachnickiego, wyd. 1, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2000, seria: Rozprawy Doktorskie PAT, Wydział Teologiczny, s. 424 [wyd. 2, Biblos, Tarnów 2002, s. 424].

Narecki Zb., *Formacja duchowa chrześcijan świeckich w ujęciu Sługi Bożego* ks. Franciszka Blachnickiego, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r. 1998, z. 8, s. 31-51.

Obcowski St., *Ksiądz Franciszek Blachnicki Sługa Boży z Tarnowskich Gór*, cz. I., „Montes Tarnovicensis”, nr 23, grudzień 2006, s. 1, fot.

Obcowski St., *Ksiądz Franciszek Blachnicki Sługa Boży z Tarnowskich Gór*, cz. II.,

„Montes Tarnovicensis”, nr 24, marzec 2007, s. 1, fot.

Obcowski St., *Ksiądz Franciszek Blachnicki Sługa Boży z Tarnowskich Gór*, cz. III., „Montes Tarnovicensis”, nr 25, czerwiec 2007, s. 1, fot.

Obcowski St., *Ksiądz Franciszek Blachnicki Sługa Boży z Tarnowskich Gór*, cz. IV., „Montes Tarnovicensis”, nr 26, wrzesień 2007, s. 1, fot.

Orzeł St., *Działalność trzeźwościowa Ks. Franciszka Blachnickiego i jej realizacja w ruchu Światło - Życie*, „Rocznik Naukowy Wyższej Szkoły Służby Społecznej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Suwałkach”, r. 3: 1995/1996, s. 132-145.

Ośko J., *Ten człowiek się nie bał (rzecz o ks. Franciszku Blachnickim)*, wyd. Apostolicum, Żąbki 2000, s. 134, 2 nlb. bibliogr., seria: Victores.

Podlewska Z., *ks. Franciszek Blachnicki założyciel Instytutu Życia Konsekwowanego*, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), r.: 1998, z. 8, s. 115-132.

Rutkowski A., *Diakonia służbą Bogu i ludziom w nauczaniu księdza Franciszka Blachnickiego* (Lublin, 9 maja 2001 r.), „Liturgia Sacra”, r. 2001, nr 1, s. 140-144.

Tytko M. M., *Animacja kultury metodą skautingu w Ruchu Światło-Życie* ks. Franciszka Karola Blachnickiego, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie metodą harcerek*, red. Anna Petkowicz, wyd. KUL, Lublin 2009, s. 285-303, bibliogr.

Tytko M. M., *Elementy teorii wartości w koncepcji* ks. Franciszka Karola Blachnickiego, [w:] *Wartości drogą ku wzrastaniu. Praca zbiorowa*, pod red. ks. Prof. dr hab. Jana Zimnego, Dra Romana Króla, wyd. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Katedra Pedagogiki Kato-

lickiej, Akademia Pedagogicznych Nauk Ukrainy, Katolicki Uniwersytet w Rużomberku, Stalowa Wola – Kijów – Rużomberk 2012, s. 226-268, bibliogr.

Tytko M. M., *Elementy wychowania chrześcijańskiego w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, „Pedagogika Katolicka” (wyd. Katedry Pedagogiki Katolickiej Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli), r. 5: 2011, nr 1 (8), styczeń-czerwiec 2011, s. 65-77.

Tytko M. M., *Kultura w ujęciu Franciszka Karola Blachnickiego*, „Kultura i Edukacja. Kwartalnik”, r. 2009, nr 4 (73), s. 127-134, bibliogr.

Tytko M. M., *Pedagogika kultury chrześcijańskiej. Wychowanie do wiary, nadziei i miłości w koncepcji ks. Franciszka Karola Blachnickiego*, [w:] *Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej. W 25. rocznicę adhortacji apostolskiej Jana Pawła II »Familiaris consortio«*. Przesłanie moralne Kościoła, pod red. naukową ks. K. Jeżyny, ks. T. Zadykowicza, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 193-220, seria: Instytutu Teologii Moralnej, Wydziału Teologii KUL: Przesłanie moralne Kościoła, t. 13.

Tytko M. M., *Studia teologiczne Franciszka Karola Blachnickiego w Uniwersytecie Jagiellońskim 1945-1950 oraz początki koncepcji świętości w jego teologii moralnej i pastoralnej*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne. Organ Instytutu Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Półrocznik” [Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Lublin 2009], r.: 2009, t. 91, s. 343-354, bibliogr.

Werbiński I., *Droga do dojrzałości chrześcijańskiej według ks. Franciszka Blachnickiego*, „Studia Włocławskie”, t. 3: 2000, s. 296-311.

Wilczyńska G., (oprac.), *Bibliografia prac ks. Franciszka Blachnickiego*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2002, s. 94, 2 nlb.

Wilczyńska G., *Centrum Oazy czyli Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku nad Dunajcem*, wyd. Instytut im. ks. Franciszka Blachnickiego, Krościenko nad Dunajcem 2000, s. 79, 1 nlb.

Wilczyńska G., *Sprawozdanie z sesji naukowej „Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987) - charyzmatyk Kościoła posoborowego”*, „Roczniki Teologiczne” (Lublin), 1999, z. 8, s. 237-242.

Włodarczyk A., *Postługa duszpasterska i społeczna ks. Franciszka Blachnickiego w latach 1950-1961*, „Rocznik Naukowy Wyższej Szkoły Służby Społecznej im. ks. Franciszka Blachnickiego w Suwałkach”, r. 2: 1994/1995, s. 224-239.

Włodarczyk A., *Ruch Światło-Życie: osoba założyciela, historia Ruchu i rozwój w Archidiecezji Katowickiej*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 27/28: 1994/95, s. 343-257.

Wojtas A., *Apostoł żywego Kościoła*, Wyd. Światło -Życie, Kraków 2003, s. 72.

4. INFORMACJE USTNE

Ks. Eugeniusz Grzywacz SP, Kraków (2007 r.), ówczesny dyrektor Liceum Ogólnokształcącego Zakonu Pijarów w Krakowie, ul. Akacyjowa 5, naoczny świadek działalności ks. Blachnickiego, animator wyszkolony przez ks. Blachnickiego podczas „KODY” (1976/1977).